

ZAINTERESIRANOST MLADIH ZA POLJOPRIVREDNO PODUZETNIŠTVO

Smontara, Bojan

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Križevci college of agriculture / Visoko gospodarsko učilište u Križevcima**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:185:159298>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-11**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Križevci University of Applied Sciences](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

REPUBLIKA HRVATSKA
VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA
Preddiplomski stručni studij Poljoprivreda

Bojan Smontara, student

ZAINTERESIRANOST MLADIH
ZA POLJOPRIVREDNO PODUZETNIŠTVO

Završni rad

Povjerenstvo za obranu i ocjenu završnog rada:

1. Dr.sc., Sandra Kantar, v.pred.	– predsjednik/ca povjerenstva
2. Dr. sc. Kristina Svržnjak, prof. v.š.	– mentor/ica član/ica povjerenstva
3. Mr.sc. Silvije Jerčinović, v.pred.	– član/ica povjerenstva

Križevci, 2016.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. PREGLED LITERATURE	2
2.1. Poduzetništvo/poduzetnik	2
2.2. Malo i srednje poduzetništvo	5
2.3. Mogućnosti pokretanja poslovanja za mlade.....	7
2.4. Što mladi misle o poljoprivrednom poduzetništvu?	10
3. MATERIJALI I METODE	11
4. REZULTATI I RASPRAVA.....	12
4.1. Opći dio.....	12
4.2. „Zavrtni (ideju) kotačić“	12
4.3. Fondovi EU za programsko razdoblje 2014-2020.	15
4.3.1. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj – EAFRD.....	16
4.3.2. Program za konkurentnost poduzetništva i MSP (malog i srednjeg poduzetništva) – COSME	16
4.3.3. Europski fond za garancije u poljoprivredi - EAGF	17
4.3.4. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo - EMFF.....	17
4.3.5. Europski fond za regionalni razvoj	18
4.3.6. HORIZON 2020 (programsko razdoblje 2014. – 2020.)	19
4.3.7. Instrument predpristupne pomoći – IPA II	19
4.3.8. Instrumenti posebne potpore (Jaspers, Jeremie, Jessica, Jasmine)	20
4.4. „Trbuhom za kruhom“	20
5. ZAKLJUČAK.....	23
6. LITERATURA	25
7. PRILOZI	27

SAŽETAK

1. UVOD

Predmet ovog završnog rada je zainteresiranost mladih za poljoprivredno poduzetništvo. Prema poznatoj uzrečici „*Na mladima svijet ostaje*“ mladi su osnovni resurs za razvoj svakog društva te predstavljaju najdinamičniju društvenu skupinu starosne dobi do 40 godina, a poljoprivreda i zainteresiranost za poljoprivredu je djelatnost koju treba precizno definirati. Poljoprivreda je jedna od najstarijih grana gospodarske djelatnosti koja se sastoji od uzgoja korisnih biljaka i životinja, te prerade i prometa vlastitom aktivnošću proizvedenih biljnih i životinjskih proizvoda. Važna je komponenta hrvatskog gospodarstva jer znatno pridonosi proizvodnji, preradi, trgovini i zaposlenosti, stoga se može reći da je glavna funkcija poljoprivrede stvaranje novih vrijednosti i zapošljavanja stanovništva. U današnje vrijeme visoke nezaposlenosti, naročito je važna funkcija poljoprivrede samozapošljavanje mladih na vlastitim obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima kroz aktiviranje poduzetničkih aktivnosti mladih i razvoj poljoprivrednog poduzetništva.

Suočeni s poražavajućim brojkama i imajući na umu veliki ekonomski egzodus mladih obrazovanih ljudi odlazi iz Hrvatske, „trbuhom za kruhom“, od velike je važnost vidjeti kako razmišljaju mladi, budući obrazovani poljoprivrednici i ima li u njima poduzetničkih ambicija što predstavlja predmet ovog rada. Metodološku osnovu rada čini anketa pod nazivom „Mladi i poduzetništvo“ koju je proveo Koprivnički poduzetnik d.o.o. Koprivnica na studentima završne godine stručnog studija Poljoprivreda na Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima (VGUK) krajem 2015. godine u sklopu projekta istraživanja „Mladi i poduzetništvo u Koprivničko-križevačkoj županiji“. Cilj rada je na osnovu dobivenih odgovora ispitanika definirati stavove o poljoprivredi i zainteresiranost mladih/studenata VGUK za bavljenje poljoprivrednim poduzetništvom, istražiti ulogu i poveznicu između obrazovanja i poljoprivrednog poduzetništva te dati prikaz fondova Europske unije (EU) koji služe kao podrška mladim poljoprivrednicima u nastojanju da postanu poduzetnici.

Svrha rada je uočiti negativne indikatore dobivene istraživanjem koje služe donosiocima odluka na regionalnoj i nacionalnoj razini u otklanjanju uočenih negativnosti prilikom kreiranja mjera u području poduzetništva, poljoprivrede i obrazovanja.

2. PREGLED LITERATURE

U ovom će se poglavlju dati pregled osnovnih pojmova važnih za razumijevanje teme rada, a koji će biti korišteni u nastavku. Također će se analizirati do sada najaktualnija istraživanja na temu mladih i poduzetništva.

2.1. Poduzetništvo/poduzetnik

Prema Bolfek i sur. (2011.) riječ „*poduzetnik/poduzetništvo*“ potječe od francuske riječi *entreprendre*, glagola koji je nastao od latinskih riječi *entre*, što znači „između“, i *prendre*, što znači „poduzeti“. Glagol *poduzimati* u hrvatskom rječniku ima slijedeću definiciju: prihvatiti se čega, pristupiti ostvarenju čega, početi što raditi. ¹Riječ poduzetnik povezana je sa sanskrtskom riječi *anthaprene* koja znači „samomotivacija“. *Poduzetništvo* je, prema Kuvačić (2005), istoznačnica za svaki posao, trgovinu, za cijelu poduzetničku struku i slično. To je gospodarska aktivnost, odnosno splet privatnih poduzetničkih inicijativa s ciljem ostvarenja mnoštva općih – društvenih te individualnih – vlastitih interesa.

Mnogi autori u svojim radovima definiraju poduzetništvo, pa je tako prema Kuvačić (2005) riječ o aktivnosti pokretanja, vođenja i razvijanja poslovnog pothvata, s dostatnim kapitalom, a koji je povezan s većom ili manjom neizvjesnošću i rizikom. Kovač (2007)² definira *poduzetništvo* kao sposobnost da se na temelju kreativne čovjekove ekonomske djelatnosti i proizvodnih čimbenika formira učinkovita privredna djelatnost. Za Bolčića (2007)³ je *poduzetništvo* najbolja kombinacija proizvodnih čimbenika, unosenje inovacija u privredni život i kontrola rizika. Prema Šošić (2007)⁴ *poduzetništvo* je način gospodarskog djelovanja u kojem o pitanjima što, kako i za koga stvoriti te na tržištu realizirati, odlučuje poduzetnik koji ulazi u posao na svoj trošak i rizik s nadom da će ostvariti dobit i da će se obogatiti.

Uz pojam poduzetništvo veže se i izraz *rizik*, koji asocira na opasnost, neizvjesnost i vjerojatnost. Ima četiri osnova značenja prema (Deželjin i sur.,1999):

- (I) *općenito značenje* u smislu da upućuje na opasnost od nastupa nekog događaja koji se nije očekivao i od kojeg je nastala neka šteta ili gubitak.;
- (II) *u poslovnom životu* poduzeća bilo da je prouzrokovan lošim odlukama ili zakazivanjem ljudskog činitelja ili nekim nepredviđenim događajem;

¹ http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=eVxhXBM%3D

^{2 3 4} Prema knjizi Poduzetništvo (Đurđević, 2007)

(III) u području *poslovnih financija* opasnost da posao pođe pogrešnim putem i da prouzroči štetu ili gubitak financijskom poslovanju i

(IV) u smislu *osiguranja od opasnosti* koje obavlja određena profesionalna osiguravateljska organizacija.

Poduzetnici su osobe koje zamisli inovatora, sanjara i zanesenjaka pretvaraju u proizvode ili usluge kojima zadovoljavaju ljudske želje i pri tome profitiraju. U današnjem svijetu, koji svoj razvitak, blagostanje i svekoliki opstanak temelji na kreativnosti ljudskih resursa, posjedovanje poduzetnih pojedinaca od neprocjenjive je vrijednosti za svaki narod (Kuvačić, 2005). Prema Cantillon (17./18. st)⁵ *poduzetnik* je špekulant. Računa da će danas kupiti po fiksnoj cijeni, a da će sutra prodati po višoj. Poduzetnik je svatko tko prima neizvjesna primanja. Baumol⁶ definira *poduzetnika* kao pojedinca koji zavisno od pravila igre u radnom društvu, svoje poduzetničke sposobnosti usmjerava u: produktivno, neproduktivno ili destruktivno poduzetništvo. Ravlić⁷ opisuje *poduzetnika* kao osobu nadarenu poslovnim duhom i rukovodnim sposobnostima, bogata znanjem o poslovima i ljudima, odlučna i spremna preuzeti rizik upravljanja poduzećem na temelju inovacija i stalnog razvitka (poduzeća).

Na osnovu navedenih definicija može se reći da su *osnovne karakteristike poduzetnika* preuzimanje rizika, začetnik inovativne ideje, posjeduje cijelo ili većinu poduzeća, mala pogreška može značiti neuspjeh, ranjivost na vanjske utjecaje, neovisnost, fleksibilnost poslovne politike, brzo donošenje odluka te mali broj ljudi s kojima mogu izmjenjivati informacije (Đurđević, 2007). Kao dodatne karakteristike poduzetnika isti autor navodi: vole zarađivati novac, za razliku od ljudi koji zarađuju novac da bi mogli raditi ono što vole, veći su sanjari od drugih ljudi, usmjereni su prema uspjehu, nemirna su duha, često su nestrpljivi s ljudima, na sastancima, u raznim situacijama, rade više od većine ljudi, a ponekad ni sami ne znaju rade li ili se igraju. Međutim, u današnje vrijeme brzih gospodarskih promjena nije lako biti poduzetnik, pa se javljaju dvije kategorije poduzetnika – uspješni i manje uspješni. Stoga Žanić (1999) navodi sljedeće *karakteristike uspješnih poduzetnika*: visoka razina radne energije, dostatno samopouzdanje za preuzimanje predvidljiva i umjeren rizika, shvaćanje novca kao sredstva za postizanje rezultata te kao sredstva za stvaranje još novaca, sposobnost poticanja drugih ljudi na produktivan rad s njima i za njih, visoki ali realni i ostvarivi ciljevi,

⁵<http://web.efzg.hr/dok/med/mdabic/poduzetnistvo%20predavanja/2.%20Pojmovno%20odredjenje%20poduzetni%20stva.pdf>

⁶<http://web.efzg.hr/dok/med/mdabic/poduzetnistvo%20predavanja/2.%20Pojmovno%20odredjenje%20poduzetni%20stva.pdf>

⁷<http://web.efzg.hr/dok/med/mdabic/poduzetnistvo%20predavanja/2.%20Pojmovno%20odredjenje%20poduzetni%20stva.pdf>

vjerovanje da svatko može kontrolirati svoju sudbinu, spremnost na učenje iz vlastitih pogreška i neuspjeha, dugoročna vizija budućnosti njegove tvrtke, te jak natjecateljski nagon.

Uz pojam poduzetnika najčešće se vežu izrazi inovacija i inventivnost. *Inovacija* je specifično oruđe suvremenog poduzetnika pomoću kojeg on koristi promjene kao povoljne prigode za neki novi posao ili unaprjeđivanje postojeće proizvodne ili uslužne djelatnosti (Deželjin i sur., 1999). *Inventivnost* podrazumijeva izumiteljski dar, domišljatost, snalažljivost. Sinonim je za otkriće, pronalazak, označava psihičku sposobnost čovjeka da vidi nove aspekte i odnose stvari, pojava, pojmova i slično, odnosno da na temelju spoznatih elemenata sačini novu cjelinu (Deželjin i sur., 1999).

U suvremeno doba se sve više isprepliću elementi poduzetništva i menadžmenta pa se u suvremenoj ekonomskoj literaturi često spominje *poduzetnički menadžment*⁸. Deželjin i sur. (1999) naglašavaju da se ta isprepletenost ne ogleda samo u sjedinjenju obiju funkcija u istoj osobi, u slučaju malih poduzeća, nego i u tome što se u svakoj od tih funkcija sjedinjuju neki sadržaji i svojstva obiju funkcija. U novije postavljaju se sve više zahtjevi za integracijom poduzetništva i menadžmenta u velikim gospodarskim subjektima koji su najčešće organizirani kao dioničko društvo. Menadžerska je aktivnost postala sve složenija i sve više obuhvaća i elemente poduzetništva. Od menadžera se sve više traži da poduzetnički misli i djeluje, da pokreće nove poslove ili poboljša postojeće. Na taj se način smatra Đurđević (2007) stvara menadžersko poduzetništvo ili *poduzetnički menadžment*.

Postavlja se pitanje, koja je razlika između menadžera i poduzetnika. *Menadžer* nastoji osigurati što racionalniju uporabu raspoloživih resursa kako bi ostvario što veću ekonomsku dobit. Dok se *poduzetnik* time ne zadovoljava; on teži novome, neprestanim promjenama, rastu i razvitku, kako bi osigurao trajnu konkurentnost na tržištu, zadovoljio potrošača- kupca i osigurao dinamičku (a ne statičku) stabilnost i prosperitet poduzeća (Deželjin i sur., 1999). Prema Krolo-Crvelin (2006) biti poduzetan znači preuzeti rizik, tražiti promjene, odgovarati na njih te ih iskoristiti kao tržišnu priliku. Pri tome, ključna je riječ promjena koja sa sobom nosi rizik da će buduće stanje biti lošije od postojećeg. Ukoliko novi, inovativni poslovni pothvat uspije, *poduzetnik* dobiva nagradu za preuzeti rizik u obliku profita. Iako svi *menadžeri* nisu neskloni promjenama, čak i oni koji ih prihvaćaju kao svoj način vođenja poslovanja, prethodno

⁸ *Menadžment* je proces oblikovanja i održavanja odnosa s okruženjem u kojem pojedinci, radeći zajedno, u skupinama, djelotvorno ostvaruju odabrane ciljeve.

će izraditi pomne kalkulacije, planove, strategije, analize izvedivosti i slično. Nasuprot tomu, poduzetnici češće nastupaju intuitivno – bivaju nagrađeni (ili kažnjeni) za to. Druga je bitna razlika u odnosu prema kupcima. Iako su i jedni i drugi usmjereni na zadovoljstvo kupaca, poduzetnici će učiniti sve da zadovolje kupce, jer je to u bitnoj korelaciji s uspjehom njihova pothvata, dok će menadžeri raditi na tomu samo do razine zadovoljavanja njihovih potreba.

Poduzetnički menadžerski stil unapređuje kulturu kreativnosti i prihvaćanje rizika, stvara plitke neformalne organizacijske strukture i formulira strategije kako bi se iskoristile prednosti uočenih tržišnih prilika. *Nepoduzetnički menadžerski stil* naglašava planiranje, kontrolu, nadgledanje, procjenu i formalne organizacijske strukture (Žanić, 1999).

2.2. Malo i srednje poduzetništvo

Nova ekonomija je kao pojam u širu znanstvenu i kolokvijalnu upotrebu ušao u drugoj polovici devedesetih, a njime su se označavale duboke promjene koje su zahvatile svjetsko gospodarstvo i koje su imale široke društvene posljedice. Makroekonomska verzija⁹ teorije nove ekonomije upućivala je na mogućnost dugotrajnijeg ekonomskog rasta bez istodobnog povećanja inflacije, dok su mikroekonomski orijentirani teoretičari¹⁰ isticali promjene u načinu razmišljanja (inovativnost, umrežavanje), organizaciju rada (projektno razmišljanje, dehijerarhizacija organizacijske strukture) i ključnu ulogu nove informacijske tehnologije. (Pavić, 2008). Upravo u mikroekonomsku kategoriju ubraja se malo i srednje poduzetništvo, koje je postalo prioritet gospodarskih strategija te obrazovne politike kako u Republici Hrvatskoj (RH) tako i u EU.

Malo i srednje poduzetništvo se u današnjem ekonomskom sistemu definiraju kao snaga koja može u najvećoj mjeri utjecati na poboljšanje određene nacionalne gospodarske strukture (Udovičić, 2011). Stoga, prema istom autoru, malo i srednje gospodarstvo u RH predstavlja jedan od mogućih generatora zapošljavanja i gospodarskog rasta i razvoja, a s druge strane EU predstavlja veliku šansu za hrvatsko malo gospodarstvo budući da mala i srednja poduzeća u RH trenutno zaostaju za ekonomskom efikasnošću malog gospodarstva EU.

Prednosti malih poduzeća su se nedvojbeno dokazale kao učinkovito okruženje za inovacije, posjeduju visoki stupanj fleksibilnosti, vlada kreativna atmosfera koju ne opterećuju brojna pravila, procedure, rukovodeće razine pa i strah. Isto tako, otvorena je komunikacija

⁹Makroekonomika proučava funkcioniranje gospodarstva (ekonomije) u cjelini (Žimbek, 2005).

¹⁰ Mikroekonomika analizira ponašanje pojedinačnih dijelova gospodarstva (Žimbek, 2005).

među djelatnicima i tolerira se preuzimanje rizika bez obzira na moguće pogreške i omogućavaju stjecanje različitih znanja. (Žanić, 1999)

Malo poduzeće je prema *Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva* (NN 29/02) malo gospodarstvo koje čine subjekti, a koji zapošljavaju prosječno u godini manje od 250 radnika, neovisni su u poslovanju te ostvaruju ukupni godišnji promet od 60 milijuna kuna ili imaju zbroj bilanci (ako su obveznici poreza na dobit), odnosno imaju dugotrajnu imovinu (ako su obveznici poreza na dohodak) u vrijednosti do 30 milijuna kuna. Kao *poslovni oblici organiziranja u poljoprivredi* prema *Zakonu o poljoprivredi* (NN 30/15) *poljoprivredno gospodarstvo* djeluje kao obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, obrt ili trgovačko društvo u sljedećem značenju:

1. *Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (OPG)* je fizička osoba ili skupina fizičkih osoba članova zajedničkog kućanstva, koje obavljaju poljoprivrednu djelatnost na poljoprivrednom gospodarstvu koristeći se vlastitim ili unajmljenim proizvodnim jedinicama. Poljoprivredno gospodarstvo čine sve proizvodne jedinice na kojima se obavlja poljoprivredna djelatnost i kojim upravlja poljoprivrednik, a koje se nalazi na području Republike Hrvatske.
2. *Obrt* registriran za obavljanje poljoprivredne djelatnosti
3. *Trgovačko društvo ili zadruga* registrirana za obavljanje poljoprivredne djelatnosti

Važnost poljoprivrednog poduzetništva ogleda se u udjelu poljoprivredne proizvodnje ukupne privredi neke zemlje. U doba industrijalizacije, urbanizacije i modernizacije svjedoci smo sve većoj deruralizaciji i deagrarijaciji. Budući da je RH zemlja koja svoje proizvodne kapacitete i potencijale ne iskorištava na najbolji mogući način, postoji velika mogućnost da se mladi i obrazovani poljoprivredni poduzetnici okrenu drugačijem načinu gospodarenja zemljišta i ostvare (samo)zapošljavanje na poljoprivrednim gospodarstvima. Prema Pavičić, (2016) perspektive mladih u poljoprivredi leže u ekološkoj poljoprivredi, navodnjavanju, okrupnjivanju zemljišta, tradicijskim proizvodima, stručnoj edukaciji za poljoprivrednike te seoskom turizmu.

Nastavljajući se na prethodno određenje, treba se definirati pojam malih poduzetnika. Tako su prema Žanić (1999) *mali poduzetnici* kreativne i dinamične osobe koje ne žele prihvatiti krute propise i pravila ponašanja velikih poduzeća. Na taj način izbjegavaju sustav vanjske kontrole, uživajući u velikoj slobodi koju pruža privatna inicijativa, a omogućeno im je raditi na svoj vlastiti i često specifičan način. Oni razvoj svog poduzeća shvaćaju isključivo kao rezultat samo njihova rada. Poduzetnici malih poduzeća očekuju brze i konkretne rezultate,

pa žele da se uložena financijska sredstva čim prije vrate (Žanić, 1999). *Mali poduzetnici* su prema Matić (2006) oni koji ne prelaze dva do tri slijedeća kriterija:

1. Zbroj bilance nakon gubitka iskazana u aktivni u protuvrijednosti od dva milijuna DEM,
2. Prihod u dvanaest mjeseci prije sastavljanja bilance u protuvrijednosti od četiri milijuna DEM,
3. Godišnji prosjek od 50 zaposlenika.

Prema *Zakonu o poticanju malog i srednjeg poduzetništva* (NN 29/02) *mali poduzetnici* su definirani kao fizičke i pravne osobe koje samostalno i trajno obavljaju dopuštene djelatnosti radi ostvarenja dobiti odnosno dohotka na tržištu.

2.3. Mogućnosti pokretanja poslovanja za mlade

Pokretanje poslovanja od nule je takav način pokretanja poduzetničkog pothvata kojim se koristi tzv. „čisti poduzetnik“. Čistim poduzetnikom se smatraju poduzetnici kojima je osnivanje i oblikovanje vlastitog poduzeća mnogo veći izazov nego kupnja već postojećeg poduzeća. Stoga se može reći da većina mladih spada u potencijalne čiste poduzetnike.

Mladi su društvena skupina koja se zbog svojih tranzicijskih obilježja, ali i kretanja unutar tržišta rada, nalazi u vrlo nepovoljnom položaju unutar nove ekonomije, a taj bi položaj mogao biti popravljen njihovim poduzetničkim aktiviranjem (Pavić, 2008). Putem obrazovne politike potrebno je „pokrenuti“ poduzetničke ambicije mladih kao odraz motivacije i uvjerenja poduzetnika da je u prilici prihvatiti tržišni izazov i rizik.

S obzirom da je rad usmjeren na poljoprivredno poduzetništvo, važno je još jednom napomenuti kako je glavna funkcija poljoprivrede stvaranje novih vrijednosti i zapošljavanje stanovništva. Trenutno je u RH teško razvijati poljoprivredno poduzetništvo jer se hrvatska poljoprivreda nalazi u vrlo nepovoljnom položaju, a više je razloga za takvu tvrdnju. Ruralni prostor ukupne površine RH iznosi 93%, no 2013. godine je u sektoru poljoprivrede bilo zaposleno 43.870 osoba, što u ukupnom broju zaposlenih čini udio od 3,2%, odnosno prema 2012. godini zaposlenost u poljoprivredi je manja za 10,7% (Dumančić, 2015). Razmatrajući ukupnu radnu snagu gospodarstva, vidljivo je da se broj mladih poljoprivrednika značajno snižava diljem EU dok se udio starijih poljoprivrednika povećava. Statistika govori da je u EU broj mladih poljoprivrednika mlađih od 40 godina jako nizak i iznosi svega 14%, dok je onih mlađih od 35 godina samo 6% (Kovačević, 2014). Prema istraživanju Pavičić (2016) samo je 9% mladih

nosioca obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u RH¹¹ čija je obrazovna struktura vrlo nepovoljna i iznosi svega 4,96%, što je mnogo manje od prosjeka EU od 29,59% (Pavičić, 2016). Osim toga, mala poduzeća se *susreću s mnogim problemima*, a jedan od temeljnih je nedostatak kapitala, zatim pomanjkanje financijski sredstava onemogućava poduzetnika u nabavi potrebnih materijala, plaćanju zaposlenika, unapređenju proizvodnih djelatnosti te marketinških djelatnosti. Na to se nadovezuje i nedostatnost i neprimjerenost menadžmenta koji je rezultat ograničenih poslovnih znanja, što onda rezultira neučinkovitim planiranjem te nedjelotvornošću upravljanja ljudskim resursima (Žanić, 1999).

Bez obzira pokreću li posao od nule ili ne, poduzetnici prije svega moraju imati *poduzetničku ideju* što se definira kao svaka prvobitna zamišljena i gruba poduzetnikova skica o pokretanju nekog posla, a na svom putu do konačnog ostvarenja i potvrde na tržištu ideja bi trebala proći proces analize i ocjene (Đurđević, 2007). Nužno je napraviti *poduzetničku strategiju*, koja predstavlja skup odabranih načina za ostvarenje ciljeva poslovanja malih i srednjih poduzeća, odnosno samostalnih poslovnih jedinica, a usmjerena je na stjecanje strateške konkurentske prednosti u području izabrane djelatnosti, proširenje postojećeg i otvaranje novih tržišta, uspostavljanje sigurnih kanala nabave, proširenje kapaciteta ili proširenje proizvodnog programa, odnosno asortimana ili usluga, ostvarivanje očekivane razine prihoda, stvaranje sigurnosti za poduzetničko djelovanje i nova ulaganja, kao i na postizanje više razine stručnosti i znanja zaposlenoga osoblja (Žanić, 1999). *Razvoj novih proizvoda i usluga* strateški je zadatak suvremenih poduzetnika, koji mora biti razvitak portfelja novih transportnih i pratećih usluga čije primarno obilježje treba biti visoka razina u njihovom ugrađenom znanju i intelektualnog kapitala (Đurđević, 2007).

Danas se na tržištu pojavljuju institucije u funkciji razvoja poduzetništva, a naročito zanimljive za poduzetnike početnike su *poduzetnički inkubatori* koje je Europska komisija definirala kao ograničeni prostor na kojem se koncentriraju novostvorena poduzeća. Cilj im je unaprijediti mogućnost rasta i osigurati opstanak stanara pružajući im prostor sa zajedničkom infrastrukturom kao i menadžersku podršku te stručnu pomoć kroz savjetovanje. Naglasak je Europske komisije na lokalnom razvoju i zapošljavanju nove radne snage. Prednost pri ulasku u poduzetnički inkubator imaju početnici i mali poduzetnici do dvije godine starosti, poduzetnici osnivači do 30 godina starosti, poduzetnici s invalidnošću, poduzetnice, inovatori i poduzetnici koji se bave informacijskim tehnologijama, proizvodnim djelatnostima te

¹¹ U EU je taj postotak niži i iznosi samo 7%.

uslužnim djelatnostima vezanim uz proizvodnju. U RH se nalazi 23 poduzetnička inkubatora, a u Koprivničko-križevačkoj županiji ih je 3 (Čizmadija, Stanković, 2011). Za potrebe poljoprivrednih poduzetnika javljaju se tzv. agroinkubatori kao infrastrukturna podrška razvoju agrobiznisa.

Poduzetničke se zone prema Kesić-Šapić i sur. (2006) često nazivaju i zonama malog (i/ili srednjeg) gospodarstva. One dugoročno i pod posebno povoljnim uvjetima rješavaju potrebe poduzetnika za poslovnim prostorima te im omogućavaju zajedničko korištenje pripadajuće infrastrukture. Za takve pothvate lokalna i područna (regionalna) samouprava dobiva sredstva i od Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, ako se za to ukaže potreba. Prema podacima Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva u RH postoji 116 poduzetničkih zona različite veličine, djelatnih namjena, stupnja opremljenosti i različitih stupnjeva komunalne okupiranosti. Prosječna cijena jednog metra četvornog zemljišta za poduzetnika koji kani poslovati u zoni iznosi 81 kunu. U Koprivničko-križevačkoj županiji ima ukupno 4 poduzetničkih zona. Detaljniji prikaz poduzetničkih zona Koprivničko-križevačke županije s mjestima gdje se nalaze, nazivima zona, površinama zemljišta, komunalnoj opremljenosti i prometnoj povezanosti vidljivo je iz tablice 1.

Tablica 1. Opće karakteristike poduzetničkih zona Koprivničko-križevačke županije

Općina/grad	Naziv zone	Površina zemljišta (ha)	Komunalna opremljenost	Prometna povezanost
Grad Koprivnica	POSLOVNA ZONA DRAVSKA	42	DA	CESTA, ŽELJEZNICA
Grad Đurđevac	POSLOVNO INDUSTRIJSKA ZONA A ĐURĐEVAC	80	DA	CESTA
Grad Križevci	ZONA NIKOLA TESLA	58	DJELOMIČNO	CESTA, ŽELJEZNICA
Općina Kloštar Podravski	POSLOVNO PODUZETNIČKA ZONA ISTOK	7	DJELOMIČNO	CESTA, ŽELJEZNICA

Izvor: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, <http://zone.mingorp.hr/koprivnickokrizevacka.htm>

2.4. Što mladi misle o poljoprivrednom poduzetništvu?

Prema istraživanju projekta „Zajedničko istraživanje za razvoj poljoprivredno-prehrambenog poslovnog inkubatora u Hrvatskoj i Mađarskoj“ u djelu ispitivanja poduzetničkih karakteristika i interesa za osnivanje agroinkubatora (Svržnjak i sur., 2011) utvrđeno je da bi se ispitanici voljeli baviti stočarstvom i ratarstvom (117) te da bi voljeli razvijati svoja gospodarstva na kojima trenutno žive i koji bi im bile baze za poslovanje. Najzastupljenije nove poljoprivredne djelatnosti u kojima bi se ispitanici ovog istraživanja voljeli okušati jesu agroturizam (74) i vinogradarstvo (72), a najmanje je onih koji bi preorijentali dosadašnje poslovanje na ekološku poljoprivredu što je u suprotnosti s Pavičićevim (2016) navodima o perspektivama za mlade poljoprivredne poduzetnike. Za pokretanje vlastitog biznisa ispitanici posjeduju osnovne pretpostavke: vlastito zemljište (30%) i vlastitu radnu snagu (24%). Zabrinjavajuća je činjenica da su sve kategorije ispitanika slabo upoznate s postojanjem poduzetničkih inkubatora u RH (samo 17%). Od svih aktivnosti koje bi se odvijale u budućem agroinkubatoru ispitanici su ocjenama od 1 do 5 kao najzanimljivije i najkorisnije ocijenili „Povezivanje proizvođača s potencijalnim kupcima“ (4,23) s obzirom na teškoće koje poljoprivrednici imaju na tržištu poljoprivrednih proizvoda. Također su visoko ocijenili „Pomoć pri pronalaženju i dobivanju financijskih sredstava za poslovanje“ (4,20), „Pružanje informacija vezanih za promjene u poslovanju“ (4,00) i „Organiziranje proizvodnje na ciljano tržište“ (4,00).

Iz završnog rada Dumančića (2015) pod naslovom: „Segmentacija stavova mladih u poljoprivredi Republike Hrvatske“ kroz anketu o ispitivanju stavova mladih ljudi, poljoprivrednika/studenata Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku o poljoprivredi saznajemo da mladi sve više „bježe“ iz poljoprivrednog zanimanja zbog trenutno lošeg ekonomskog stanja koje prati poljoprivredu. Razvoj hrvatske poljoprivrede danas leži u modernizaciji, usavršavanju i obrazovanju, a na mladima je da to u budućnosti provedu. Autor rada ostavlja pitanje o poboljšanju i zaokretu mladih prema poljoprivredi budućnosti otvorenim.

Kroz analizu i prikaz rezultata istraživanja u ovom radu, istražit će se jesu li se stavovi i mišljenja mladih o poljoprivrednom poduzetništvu promijenila u odnosu na navedena dosadašnja istraživanja.

3. MATERIJALI I METODE

Kao metoda prikupljanja primarnih podataka kao istraživački instrument u radu je korištena anketa pod nazivom „*Mladi i poduzetništvo*“ (prilog 1). Anketu je proveo Koprivnički poduzetnik d.o.o. tijekom 2015. godine za potrebe provedbe IPA prekograničnog projekta *Ready, Steady, Go* na uzorku 262 ispitanika starosne dobi između 17-29 godina na području Koprivničko-križevačke županije. Za potrebe izrade ovog rada izdvojeni su i analizirani samo odgovori 37 redovitih studenata završne godine preddiplomskog stručnog studija *Poljoprivreda* na Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima akademske 2015./16. godine. Anketiranje je obavljeno u studenom 2015. godine, u prostorijama VGUK, a provedba ankete je trajala 30-ak minuta.

Studenti završne godine odabrani su jer su se htjele ispitati poduzetničke aspiracije kod mladih u Koprivničko-križevačkoj županiji nakon završetka školovanja te se na ovaj način željelo saznati s kakvim se izazovima i pitanjima mladi susreću kad razmišljaju o poduzetništvu, zaposlenju, samozapošljavanju i profesionalnoj budućnosti. Budući da je tema rada zainteresiranost mladih za poljoprivredno poduzetništvo odabrani su studenti VGUK-a, te podaci dobiveni anketom.

Anketa se sastoji od 26 pitanja te je strukturirana na slijedeći način:

- prvi dio je opći dio u kojem se doznaju demografski podaci ispitanika
- drugi dio čine pitanja vezana za stavove o zapošljavanju.

Sva su pitanja zatvorenog tipa, odnosno pitanja pored s ponuđenim odgovorima. Prednost ovakvog tipa pitanja je da ne zahtijevaju veću pismenost ispitanika, veliki broj ispitanika daje odgovore na ovakva pitanja, ispitanici su pred lakšim zadatkom jer je lakše zaokružiti odgovor nego ga ispisati svojim riječima, može se postaviti veći broj pitanja te ih je lakše obrađivati.

Obrađeni odgovori nalaze se u slijedećem poglavlju te su prikazani tablično i u grafikonima.

4. REZULTATI I RASPRAVA

U ovom će se poglavlju prikazati rezultati ankete „Mladi i poduzetništvo“. Budući da je pred ispitanicima važan korak u životu jer se oni koji neće nastaviti daljnje školovanje odlučuju za tržište rada. Pretpostavlja se da bi se ti ispitanici trebali baviti poljoprivredom i zato je vrlo važno vidjeti kakvi su njihovi stavovi o razvijanju poljoprivrednog poduzetništva.

4.1. Opći dio

Ukupno je obrađeno 37 anketa koju je ispunilo 43% ispitanika muškog spola te 57% ispitanica ženskog spola – studenti završne godine dodiplomskog stručnog studija na VGUK. Najveći broj ispitanika živi u Koprivničko-križevačkoj županiji (49%), što se može vidjeti u tablici 2.

Tablica 2. Rezultati općeg dijela ankete „Mladi i poduzetništvo“

Obrađeno anketa	Spol		Mjesto stanovanja		Dob	
	Muško	Žensko	Koprivničko-križevačka županija	Ostale županije	20-24	25-29
37	16	21	18	19	36	1

Izvor: anketa

4.2. „Zavrtni (ideju) kotačić“¹²

Predmet je rada, kako je već više puta istaknuto, zainteresiranost mladih za poljoprivredno poduzetništvo. Prvo je trebalo provjeriti postoji li uopće zainteresiranost ispitanika za poljoprivredu, a potom i poduzetništvo, odnosno zainteresiranost za neki od oblika poslovnog organiziranja u poljoprivredi. Za navedene tvrdnje je dobiven potvrđan odgovor. Prikazujući ga u brojkama, 86 % ispitanika bi u budućnosti voljelo raditi u vlastitom poduzeću, a njih 63% bi kao područje djelovanja izabralo poljoprivredu, odnosno ratarstvo i/ili stočarstvo,

¹² Parola za EU sredstva za HR poduzetnike

a ostali bi željeli raditi u uslužnim djelatnostima (ugostiteljstvo, administrativne usluge i drugi uslužni obrti vezani uz poljoprivredu).

S druge strane postoji i visoka zainteresiranost ispitanika za rad u državnoj instituciji, što se može opravdati u fiksnom radnom vremenu, stalnoj plaći te vrlo povoljnim radnim uvjetima u aparatima državne uprave u odnosu na samostalni poduzetnički pothvat i rizičnost uspjeha istog. Također je visoka zainteresiranost i za rad u poduzeću u državnom vlasništvu i velikim korporacijama. Srednju zainteresiranost (s pozitivnom tendencijom) ispitanici pokazuju za rad u vlastitom poduzeću, jer je 11 ispitanika odgovorilo da bi im to bilo svejedno, 13 ispitanika je odgovorilo da bi u htjelo raditi u vlastitom poduzeću, a 3 ispitanika preferiraju tu opciju. Za budućnost poljoprivrednog poduzetništva to je zasigurno dobar trend, a razloge za pokretanje svojeg vlastitog poduzeća i rad vjerojatno se nalazi u veličini zarade i fleksibilnosti radnog vremena. Najmanja zainteresiranost je za rad u neprofitnim organizacijama kao budućem radnom mjestu jer je čak 14 ispitanika odgovorilo najnižom ocjenom, odnosno opisalo to radno mjesto kao ono na kojem nipošto ne bi voljeli raditi. Mogući razlog tomu je manja i/ili nesigurnija plaća te možebitno nedovoljno poznavanje djelovanja i funkcioniranja neprofitnih organizacija.

Tablica 3. Zainteresiranost za buduća radna mjesta

Ljestvica*	1	2	3	4	5
Državna institucija	1	3	6	13	13
Neprofitna organizacija	14	9	11	2	0
Vlastito poduzeće	1	4	11	17	3
Poduzeće u državnom vlasništvu	1	2	6	13	13
Velika korporacija	1	3	9	12	11

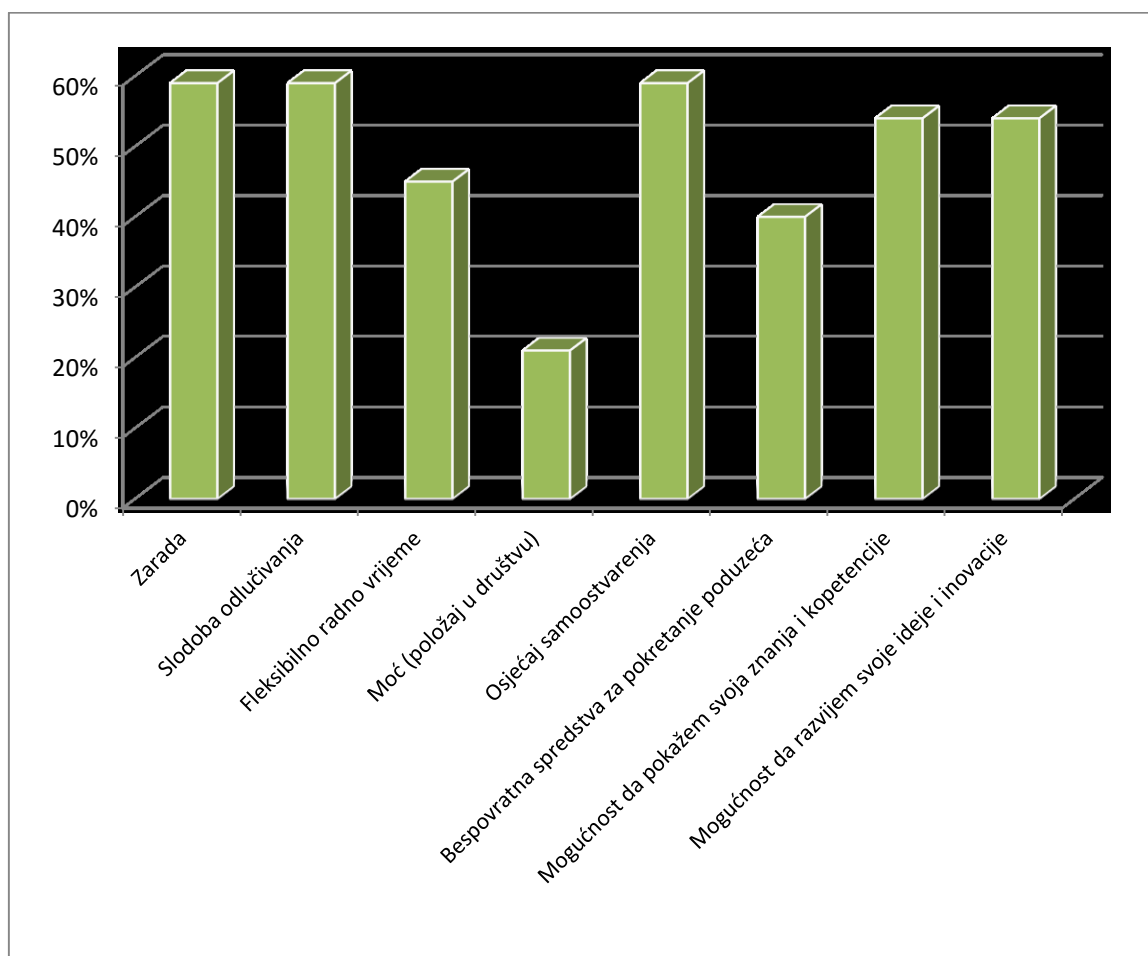
Napomena*: 1-nipošto ne bih volio raditi tamo, 2-ne bih volio raditi tamo, 3-niti bih volio, niti mi ne bi bilo mrsko, 4-volio bih tamo raditi, 5-tamo bih baš jako volio raditi

Izvor: anketa

Mnoge poduzetnike na otvaranje vlastitog poduzeća motivira zarada, samostalnost odlučivanja te fleksibilno radno vrijeme. Međutim, postoje brojni mitovi i stereotipi o poduzetnicima kao što su: poduzetnici su svoji vlastiti šefovi i potpuno su neovisni, dok je prava istina da su oni daleko od neovisnosti – oni moraju zadovoljiti brojne obveze prema partnerima, investitorima, kupcima, dobavljačima, zaposlenicima, obitelji i slično, no ipak donose odluke o tome da li će, kada i što obaviti (Timmons, 1999). Također se često navodi da poduzetnika motivira samo veličina moguće zarade, što je još jedan mit jer se novac u očima pravog poduzetnika vidi kao alat i način praćenja rezultata, dakle ne vodi ga mogućnost velike zarade već ukupan rast poduzeća i ostvarenje dugoročnih ciljeva. Na anketno pitanje o čimbenicima motiviranosti, 59% ispitanika odgovorilo je da im je zarada vrlo bitna i motivirajuća za otvaranje vlastitog poduzeća, kao i sloboda odlučivanja pa bi se moglo reći da su ispitanici pokleknuli jednom stereotipu o poduzetništvu, a s obzirom da se radi o mladim ambicioznim ljudima bez iskustva u poduzetništvu ova pojava nije neobična. Iz grafikona 1. je vidljivo da ispitanike osim zarade, za pokretanje vlastitog poslovanja motiviraju sloboda odlučivanja i osjećaj samoostvarenja. Također se može primijetiti da ih najmanje motivira moć (položaj u društvu).

Prema rezultatima ankete za otvaranje i uspjeh vlastitog poduzeća prije svega je potrebna ideja jer je dobra ideja pokretač svega, zatim dovoljno financijskih sredstava, no ne opet previše sredstava jer se tada događa kontra efekt. Naime, kada mladi ljudi imaju previše novaca to može dovesti do prevelike euforije i sindroma djeteta pa je vrlo lako moguće da novac namijenjen za pokretanje poslovanja ode u drugom smjeru i da na kraju ideja propadne. Kao vrlo važna komponenta za otvaranje i uspjeh vlastitog poduzeća ispitanici su istaknuli znanje, vještine i kompetencije. Biti inovativan u vremenu kad je tržište zasićeno je teško, a to dokazuje i podatak da čak 62% ispitanika nema konkretnu ideju za pokretanje vlastitog posla. Kao glavni razlog nepokretanja vlastitog poslovanja navode manjak financijskih sredstava. Da je novac najvažniji resurs kod započinjanja posla je još jedan mit o poduzetništvu jer ukoliko postoje i ostali čimbenici za uspjeh poduzetničkog pothvata u tom slučaju nije problem doći do novca. Mogućnost pokretanja i održavanja poduzeća opisuju kao moguć, ali uz određeni rizik neuspjeha. Rizik je sastavni dio svakog posla, a neuspjeh, ukoliko se on dogodi, predstavlja dio procesa iz kojeg poduzetnik izlazi bogatiji za još jedno iskustvo koje će mu kasnije sigurno biti od pomoći. Budući da su ispitanici istaknuli da su financijska sredstva jedan od glavnih činitelja koji su potrebni za uspjeh poduzeća te da je njih 92 % istaknulo kako nemaju dovoljno informacija za pokretanje vlastitog poslovanja u slijedećem potpoglavlju će biti riječi o

fondovima EU na koje se mogu prijaviti upravo mladi, obrazovani poljoprivredni poduzetnici i time ostvariti novčana sredstva potrebna za start-up.

Grafikon 1. Motivirajući čimbenici za pokretanje vlastitog poslovanja
Izvor: anketa

4.3. Fondovi EU za programsko razdoblje 2014-2020.

Zbog velike važnosti financijskih sredstava za pokretanje poduzeća u slijedećim će potpoglavljima biti pobrojani i ukratko opisani fondovi iz kojih su moguća sredstva za otvaranje vlastitog poljoprivrednog poduzeća. Europski fondovi su zamišljeni kao financijski instrument koji podupiru pojedine politike EU u zemljama članicama. Uz kohezijski, fond za regionalni razvoj, socijalni fond nama posebno zanimljiv je Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj. U financijskom razdoblju 2014.-2020. RH je iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova na raspolaganju ukupno 10,676 milijardi eura. Od čega 2,026 milijardi eura za poljoprivredu i ruralni razvoj te 253 milijuna eura za razvoj ribarstva¹³.

¹³ <http://www.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi>

4.3.1. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj – EAFRD¹⁴

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (Agricultural Fund for Rural Development, EAFRD) ima za cilj jačanje europske politike ruralnog razvoja i pojednostavljivanje njezine provedbe. Konkretno, poboljšava upravljanje i kontrolu nad politikom ruralnog razvoja za razdoblje 2007. - 2013. Fond se financira sredstvima Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) i pridonosi ostvarivanju ciljeva strategije Europa 2020 promicanjem održivog ruralnog razvoja u cijeloj EU. Pridonosi ekološkoj i teritorijalnoj ravnoteži, zaštiti klimatskih uvjeta i uvođenju inovacija u poljoprivredni sektor. Sredstvima programa mogu se koristiti poljoprivredni gospodarski subjekti, poljoprivredne organizacije, udruge i sindikati, udruge za zaštitu okoliša, organizacije koje pružaju usluge u kulturi zajednice, uključujući medije, udruge žena, poljoprivrednici, šumari i mladi.

Aktivnosti su: poticanje transfera znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima, jačanje konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede i povećanje održivosti gospodarstva, promicanje organizacije prehrambenog lanca i upravljanje rizicima u poljoprivredi, obnova, očuvanje i promicanje ekološke ovisnosti o poljoprivredi i šumarstvu, promicanje učinkovitosti resursa i pomak potpora prema niskim razinama ugljičnog dioksida i klimatski prilagodljivoj poljoprivredi, prehrani i šumarstvu, promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj ruralnih područja.

4.3.2. Program za konkurentnost poduzetništva i MSP (malog i srednjeg poduzetništva) – COSME¹⁵

COSME je novi program za programsko razdoblje 2014. – 2020. koji je namijenjen malim i srednjim poduzetnicima. Obuhvaćat će aktivnosti poput donošenja i provođenja politika na području poduzetništva te aktivnosti promicanja poduzetništva. Cilj je povećati konkurentnost europskih tvrtki, smanjiti nezaposlenost, stvoriti poticanju poduzetničku okolinu i razvoj poduzetništva. Programom će se pružiti garancije malim i srednjim poduzećima u iznosu do 150.000 eura, kojim se nudi lakši i bolji pristup venture kapitalu¹⁶. Svake bi godine ovaj program treba pridonijeti povećanju EU BDP-a u iznosu od 1,1 milijardu eura, pomoći oko

¹⁴ <http://europski-fondovi.eu/cafnd>

¹⁵ <http://europski-fondovi.eu/program/cosme>

¹⁶ Private Equity i venture kapital fondovi (eng. private equity/venture capital funds): po hrvatskom zakonodavstvu nazivaju se otvoreni investicijski fondovi rizičnog kapitala s privatnom ponudom, <http://www.cvca.hr/zasto-pe-i-venture-capital/rjecnik-termina/>

40.000 europskih tvrtki u stvaranju i spašavanju 30.000 radnih mjesta te omogućiti pokretanje oko 1200 novih proizvoda, usluga ili procesa. Korisnici su: postojeći poduzetnici (posebno male tvrtke) - lakši pristup sredstvima financiranja za razvoj, konsolidacija i rast njihovog poslovanja, budući poduzetnici (uključujući mlade) – pomoć pri uspostavljanju tvrtki, nacionalna, regionalna i lokalna tijela vlasti.

Aktivnosti: konkurentnost i održivost tvrtki u EU, uključujući sektor turizma, jačanje poduzetništva, dostupnost financijskih sredstava malim i srednjim poduzetnicima, poboljšanje pristupa tržištima unutar EU i globalno.

4.3.3. Europski fond za garancije u poljoprivredi - EAGF¹⁷

Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) nekada se financirala iz jedinstvenog fonda, Europskog fonda za smjernice i jamstva (garancije) u poljoprivredi, koji je 1. siječnja 2007. godine zamijenjen Europskim fondom za jamstva u poljoprivredi i Europskim poljoprivrednim fondom za ruralni razvoj. Europski fond za garancije u poljoprivredi (European Agricultural Guarantee Fund, EAGF) podupire održivu poljoprivredu te financira izravne subvencije poljoprivrednicima i mjere kojima se reguliraju poljoprivredna tržišta, npr. intervencije i povrat sredstava za izvoz. Europski parlament 19. studenog 2013. godine odobrio je Uredbu br. 1311/2013 o novom višegodišnjem financijskom okviru za razdoblje od 2014. do 2020. godine. Troškovi koje pokrivaju sredstva EAGF odnose se na: izravna plaćanja poljoprivrednicima u okviru ZPP-a, povrat sredstava za izvoz u treće zemlje koji je odobren u sklopu zajedničke organizacije tržišta, interventna plaćanja kojima se reguliraju poljoprivredna tržišta te na određene informativne i promotivne mjere. Korisnici ovog fonda mogu biti poljoprivredna gospodarstva, čiji se prihodi podupiru putem ovog fonda u zamjenu za poštivanje standarda zaštite okoliša, dobrobiti životinja, sigurnosti hrane i održavanje zemljišta u dobrom stanju.

Aktivnosti: podupiranje ekonomične, ekološke i društveno održive poljoprivrede, osiguravanje proizvodnje visokokvalitetne i sigurne hrane, osiguravanje zdravlja životinja.

4.3.4. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo - EMFF¹⁸

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (European Maritime and Fisheries Fund - EMFF) osigurava sredstva ribarskoj industriji i priobalnim zajednicama s ciljem njihove prilagodbe promijenjenim uvjetima u sektoru i postizanja gospodarske i ekološke održivosti. Fond je

¹⁷ <http://europski-fondovi.eu/eagf>

¹⁸ <http://europski-fondovi.eu/eff>

osmišljen tako da osigura održivo ribarstvo i industriju akvakulture (uzgoj ribe, školjkaša i podvodnog bilja). U novom financijskom razdoblju od 2014. do 2020. godine ukupna alokacija sredstava iz proračuna Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo iznosi 252,6 milijuna eura. Najveći udio sredstava (86,8 milijuna eura) osiguran je za prioritetno područje jedan (od šest prioriteta), koje se odnosi na poticanje okolišnog održivog, resursno učinkovitog, inovativnog, konkurentnog i na znanju utemeljenog ribarstva. Korisnici su gospodarski subjekti i udruge u državama članicama mogu se prijaviti za sredstva iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo prema načelu sufinanciranja omjer kojeg ovisi od same vrste projekta. Aktivnosti: unutar zajedničkog upravljanja: održivi razvoj ribarstva, održivi razvoj akvakulture, održivi razvoj ribolovnih područja, naknade za dodatne troškove u najudaljenijim regijama za ribarske proizvode i akvakulturu, popratne mjere. Unutar izravnog upravljanja: integrirana pomorska politika, popratne mjere.

4.3.5. Europski fond za regionalni razvoj¹⁹

Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) jedan je od pet fondova koji imaju zajednički naziv Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI fondovi). Cilj je jačanje gospodarske i socijalne kohezije te smanjivanje razlika između regija unutar EU, kroz podršku u razvoju i strukturnim prilagodbama regionalnih gospodarstava, kao i podršku prekograničnoj, transnacionalnoj i međuregionalnoj suradnji. Uglavnom je usmjeren na proizvodne investicije u cilju otvaranja radnih mjesta, infrastrukturne investicije te na lokalni razvoj, kao i razvoj malog i srednjeg poduzetništva. Sredstva fonda moći će koristiti istraživački centri, lokalne i regionalne vlasti, škole, korporacije, trening centri, državna uprava, mala i srednja poduzeća, sveučilišta, udruge. Osim za njih, sredstva će biti dostupna i za javna tijela, neke organizacije privatnog sektora (osobito mala poduzeća), nevladine organizacije, volonterske organizacije. Strane tvrtke s bazom u regiji koja je pokrivena relevantnim operativnim programom mogu se također prijaviti pod uvjetom da zadovoljavaju europska pravila javne nabave.

Aktivnosti: produktivna ulaganja koja pridonose stvaranju i očuvanju održivih radnih mjesta, kroz izravne potpore za ulaganja u mala i srednja poduzeća, ulaganja u infrastrukturu pružanja osnovnih usluga građanima u području energetike, okoliša, prometa te informacijskih i komunikacijskih tehnologija (ICT), ulaganja u socijalnu, zdravstvenu i obrazovnu infrastrukturu, razvoj unutarnjeg potencijala podržavanjem lokalnih i regionalnih razvoja i istraživanja te inovacija, tehnička pomoć.

¹⁹ <http://europski-fondovi.eu/program/europski-fond-za-regionalni-razvoj>

4.3.6. HORIZON 2020 (programsko razdoblje 2014.– 2020.)²⁰

Novi program Europske unije za istraživanje i inovacije odnosi se na razdoblje 2014-2020, a predstavlja jednu od akcija razvoja i stvaranja novih radnih mjesta. Horizon 2020 predstavlja veliko pojednostavljenje putem jedinstvenog skupa pravila, a objedinit će sve trenutačne programe za financiranje istraživanja i inovacija. Horizon 2020 je financijski instrument koji implementira „Uniju inovacija“, jednu od ključnih inicijativa strategije "Europa 2020" usmjerenih prema razvoju globalne konkurentnosti EU. Horizon će objediniti sve fondove koji se tiču istraživanja i inovacija, a trenutno su pruženi u sklopu Okvirnih programa za istraživanje i tehnički razvoj, aktivnostima povezanim s inovacijom Okvirnog programa za konkurentnost i inovacije i Europskog instituta za inovacije i tehnologiju (EIP). Subjekti kojima je namijenjen ovaj program su sveučilišta, istraživački i znanstveni centri, predstavnici industrija te mala i srednja poduzeća. Njime se također nastoji poticati ulaganje u privatni sektor, s naglaskom na promicanje istraživanja i inovacija, te stvaranje novih vrijednosti i ubrzanje razvoja tehnologija u inovativnim proizvodima, procesima i uslugama.

Aktivnosti: "vrhunska znanost" (excellent science), "industrijsko vodstvo" (industrial leadership), "društveni izazovi" (societal challenges), "ne-nuklearne izravne akcije Zajedničkog istraživačkog centra (JRC)" - (Non-nuclear direct actions of the Joint Research Centre (JRC)).

4.3.7. Instrument predpristupne pomoći – IPA II²¹

Instrument za predpristupnu pomoć - IPA II osmišljen je tako da stvori jedinstveni okvir te da pod zajedničkim instrumentom zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima olakša prelazak iz jednog statusa u drugi. Sredstva programa mogu koristiti različiti oblici potencijalnih korisnika kao što su: tijela državne uprave, tijela u javnom vlasništvu, nevladine udruge, poslovna zajednica, pogranične regije (županije), zdravstvene ustanove, socijalni partneri, jedinice lokalne samouprave, poljoprivredna gospodarstva te druge fizičke i pravne osobe.

Aktivnosti: proces tranzicije prema članstvu i izgradnja kapaciteta, regionalni razvoj, zapošljavanje, socijalne politike i razvoj ljudskih potencijala, poljoprivreda i ruralni razvoj te regionalna i teritorijalna suradnja

²⁰ <http://europski-fondovi.eu/program/horizon>

²¹ <http://europski-fondovi.eu/program/instrument-predpristupne-pomo-i-ipa-ii?page=0%2C1>

4.3.8. Instrumenti posebne potpore (Jaspers, Jeremie, Jessica, Jasmine)²²

Osim glavnih instrumenata regionalne politike – Strukturnih fondova i Kohezijskog fonda, u cilju poboljšanja uvjeta pristupa financiranju poduzetnicima i regijama u EU, Europska zajednica je uvela i posebne programe: Inicijative Zajednice. Inicijative Zajednice su instrumenti koji se financiraju dijelom iz EU Strukturnih fondova, a dijelom doprinosom međunarodnih financijskih institucija. Korisnici su: države članice EU: Bugarska, Republika Češka, Cipar, Estonija, Mađarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Rumunjska, Slovačka, Slovenija i Hrvatska. Države članice EU, zemlje kandidati i potencijalni kandidati te zemlje Europskog udruženja slobodne trgovine (EFTA – Island, Lihtenštajn, Norveška i Švicarska). Aktivnosti: podrška infrastrukturnim projektima, bolji pristup financijama za razvoj mikro, malih i srednjih poduzeća u regijama EU, promicanje održivog razvoja, rasta i zapošljavanja u urbanim područjima Europe. Potprogrami:

- Zajednička pomoć za podršku projektima u europskim regijama - JASPERS
- Zajednički europski resursi za mikro do srednja poduzeća - JEREMIE
- Zajednička europska podrška održivom ulaganju u gradska područja - JESSICA
- Zajednička akcija za podršku institucijama za mikrofinanciranje u Europi - JASMINE

4.4. „Trbuhom za kruhom“

Prema mišljenju ispitanika poduzetnici trebaju biti spremni na dodatnu edukaciju te prihvaćanje pomoći od iskusnijih stručnjaka. Prvobitnu pomoć mogu potražiti u poduzetničkim inkubatorima ili prikupiti informacije od članova obitelji jer je 40% ispitanika istaknulo kako u užoj obitelji imaju poduzetnika. Radionice koje bi voljeli pohađati, u organizaciji poduzetničkog inkubatora jesu razvoj ideja (51%) te marketing (41%).

U današnje vrijeme stanovništvo je suočeno s velikim napuštanjem sela kao mjesta stanovanja te napuštanje poljoprivrede kao rada što dovodi do senilizacije ruralnih područja i deagrarizacije. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje Koprivničko-križevačke županije, tijekom svibnja 2016. godine iz evidencije nezaposlenih izašlo 1.149 osoba (30,9% više nego u travnju te 38,9% više nego u svibnju prethodne godine) pri čemu se 50,7% odnosi na muškarce, a 49,3% na žene. Od toga je zaposleno 727 osoba, i to: 673 (92,6%) na temelju zasnivanja radnog odnosa i 54 (7,4%) na temelju drugih poslovnih aktivnosti (stručno osposobljavanje za rad, registriranje trgovačkog društva, registriranje obrta, slobodnog

²² <http://europski-fondovi.eu/program/instrumenti-posebne-potore-jaspers-jeremie-jessica-jasmine>

zanimanja ili djelatnosti poljoprivrede i šumarstva, prijava na poljoprivredno osiguranje po propisima o mirovinskom osiguranju, itd.). Gledano prema razini obrazovanja, zapošljavanje je u najvećem broju ostvareno za osobe sa završenom srednjom školom za zanimanja do 3 godine i školom za KV i VKV radnike (260 osoba ili 38,6%). Evidentirano zapošljavanje na temelju radnog odnosa najčešće je realizirano u slijedećim djelatnostima²³:

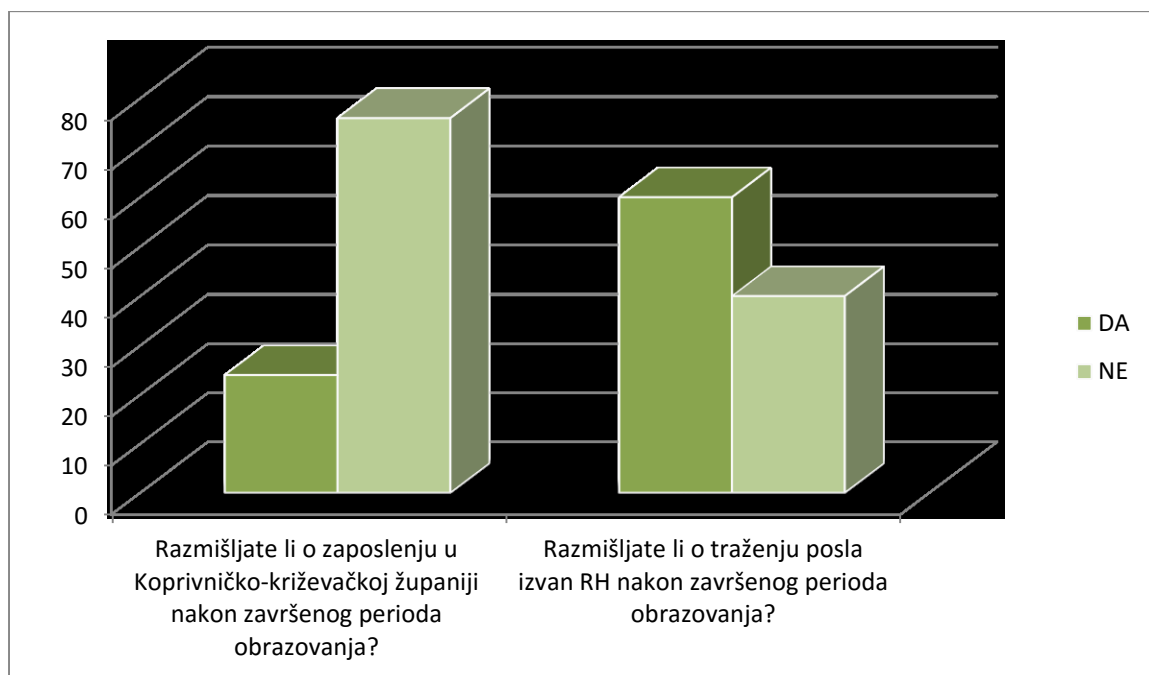
- javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje – 162 osobe ili 24,1%
- pružanje smještaja te priprema i usluživanje hrane – 102 osobe ili 15,2%
- prerađivačka industrija – 78 osoba ili 11,6%
- administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti – 78 osoba ili 11,6%
- trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala – 71 osoba ili 10,5%
- građevinarstvo – 59 osoba ili 8,8%
- stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti – 34 osobe ili 5,1%.

Postoji izreka koja kaže „Misli lokalno, djeluj globalno“. No čini se da takvog mišljenja nisu ispitanici ove ankete jer njih visokih 76% ne misli da će nakon završetka obrazovanja pronaći posao u Koprivničko-križevačkoj županiji, a kao glavni razlog navode nepoznavanje utjecajne osobe koja bi pomogla preporukom te kao drugi razlog navode jaku konkurenciju. Osim toga, ispitanici sumnjaju u vlastitu stručnost, odnosno smatraju da prevelik broj ljudi imaju jednako obrazovanje poput njihovog. Svjesni toga da obrazovanje traje cijeli život i da je uvijek dobro još malo poboljšati svoje znanje, njih 67% je zainteresirano za pohađanje programa za mlade s temama o razvoju poduzetničkog plana koji bi im bio od velike pomoći u odnosu na konkurenciju u traženju posla. Lokalno smo iz poslovice razriješili, mladi će svoje zaposlenje najvjerojatnije potražiti u drugim županijama, a ako ga niti tamo ne pronađu ići će globalno, jer bi njih čak 60% posao potražilo u inozemstvu (grafikon 2.). Razlog tako velikog ekonomskog egzodusa (bijega) možemo opet tražiti u dobi ispitanika jer to su mahom mladi ljudi koji još nisu osnovali vlastite obitelji i koji su neopterećeni strahovima koji muče nekog starijeg od njih.

Općenito, sve više je prisutno iseljavanje mladih i obrazovanih ljudi iz RH. Iz Koprivničko-križevačke županije u 2014. godini emigriralo je 0,5-1% stanovništva. Pokretač ekonomske migracije jesu osobni razlozi, a ispitanici kao glavne razloge za odlazak u

²³ http://www.hzz.hr/UserDocsImages///K%C5%BD_PU%20Kri%C5%BEevci%20-%20Stanje%20na%20tr%C5%BEi%C5%A1tu%20rada_05_2016.pdf

inozemstvo navode nemogućnost zaposlenja u RH i loše gospodarsko stanje države. Najveća motiviranost ogleda se u boljim radnim uvjetima i većoj plaći. Ekonomski emigranti su često bolje situirani u zemljama iz kojih dolaze, a novac koji zarađuju u inozemstvu, budući da oni sada privređuju za neku drugu državu, slabi gospodarski potencijal zemlje iz koje dolaze (prilog 2).

Grafikon 2. Viđenje zaposlenja u Koprivničko-križevačkoj županiji i RH

Izvor: anketa

Često se ističe kako je poljoprivreda jedna od strateških gospodarskih djelatnosti u RH kojoj je glavna funkcija stvaranje novih vrijednosti i zapošljavanje stanovništva. To bi trebali iskoristiti mladi obrazovani ljudi te iskoristiti sve fondove i institucije u funkciji razvoja poljoprivrednog poduzetništva kako bi se zaustavili negativni trendovi naročito u odlasku mladih ljudi u inozemstvo.

5. ZAKLJUČAK

Poljoprivreda u RH u zadnjih nekoliko godina ima negativan trend u smislu odabira zanimanja, kako kod mladih tako i kod svih drugih dobnih skupina. Obrazovna struktura mladih te broj nositelja OPG-a, kao glavnog oblika organiziranja u poljoprivredi, uvelike kaska za podacima Europske unije. Kako bi udio zaposlenih u tom sektoru porastao, kao i drugi makroekonomski ciljevi, potrebno je zainteresirati mlade za poljoprivredno poduzetništvo.

Kako bi se ispitala zainteresiranost mladih za poljoprivredno poduzetništvo provedena je anketa „*Mladi i poduzetništvo*“ na studentima završne godine preddiplomskog stručnog studija na VGUK, a rezultati istraživanja pokazali su sljedeće:

- 86,1% ispitanika bi u budućnosti voljelo raditi u vlastitom poduzeću,
- 63% ispitanika bi otvorilo poljoprivredno (ratarstvo, stočarstvo) poduzeće,
- 59% ispitanika motivira zarada, sloboda odlučivanja te osjećaj samoostvarenja kada razmišljaju o pokretanju vlastitog poslovanja,
- 62% ispitanika nema konkretnu ideju za pokretanje vlastitog poslovanja,
- 67% ispitanika smatra da bi njihova ideja (proizvod, usluga, patent) mogli ostvariti financijski uspjeh,
- 64% ispitanika misli da je moguće upsjeti, ali postoji određen rizik neuspjeha,
- 36% ispitanika nije pokrenulo vlastito poslovanje jer nema dovoljno financijskih sredstava,
- 51% ispitanika sudjelovalo bi na radionicama za razvoj ideja jer su upravo ideju odabrali kao glavni uvjet uspjeha,
- 76% ispitanika ne smatra da će se zaposliti u Koprivničko-križevačkoj županiji, a njih bi čak 60% potražilo zaposlenje u izvan RH.

Dakle, interes za poljoprivrednim poduzetništvom kod ispitanika postoji, pri čemu naglašavaju da je potrebna ideja te financijska potpora. Kroz razne fondove Unije upravo mladi i obrazovani poljoprivrednici mogu ostvariti početni kapital za svoje buduće poslovne pothvate, a mogu se također obratiti u jedan od poduzetničkih inkubatora ili zona koje nude vrlo povoljne uvjete i savjete za poduzetnike početnike. Kada bi mladi poljoprivrednici ostali u RH (samo 40% ih se izjasnilo da ne bi napustilo Hrvatsku u potrazi za poslom), a ne iselili zbog nemogućnosti zaposlenja i lošeg gospodarskog stanja u državi, kroz poduzetničke aktivnosti bi mogli pokrenuti samozapošljavanje i „nevidljivom rukom“ svojih ideja i inovacija pridonijeti ukupnom gospodarskom rastu RH.

Postoje brojne prednosti i nedostaci bavljenja poduzetništvom, a jedno je sigurno - u današnje vrijeme nije lako biti poduzetnik, koliko se god to ponekad činilo laganim, i zato ostavljamo prostora budućim poduzetnicima koji će biti dovoljno hrabri i riskirati da ispričaju svoju priču o uspjehu.

6. LITERATURA

1. Bolfek B., Sigurnjak L. (2011): Poduzetništvo, Veleučilište u Slavanskom Brodu, Slavonski Brod
2. Čizmadija, I., Stanković, D. (2011): Poduzetnički inkubatori u edukaciji za poduzetništvo, Zbornik radova 1. Međunarodne konferencije učenje za poduzetništvo, Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje Nikola Šubić Zrinski, Zagreb
3. Deželjin, J., Deželjin, J., Dujanić, M., Tadin, H. (1999): Poduzetnički menadžment, Alineja, Zagreb
4. Dumančić, A. (2015): Segmentacija stavova mladih u poljoprivredi Republike Hrvatske, Osijek
5. Đurđević, S. (2007): Poduzetništvo 1, Školska knjiga, Zagreb
6. Kesić-Šapić T., Kuvačić N. (2006): Poduzetničke zone, Primijenjeno poduzetništvo, , Beretin- Split, Cera Prom- Zagreb
7. Kovačević I. (2014): Podrška mladim poljoprivrednicima putem EU fondova, Zagreb
8. Krolo-Crvelin A. (2006): Menadžeri poduzetničkih tvrtki, Primijenjeno poduzetništvo, , Beretin- Split, Cera Prom- Zagreb
9. Kuvačić, N. (2005): Poduzetnički kod & Testovi poduzetničkih sklonosti, Beretin, Split
10. Matić M. (2006): Malo i srednje poduzetništvo, Primijenjeno poduzetništvo, , Beretin- Split, Cera Prom- Zagreb
11. Pavić, Ž. (2008): Poduzetništvo mladih i nova ekonomija, Ekonomski vjesnik, Vol. XXI No. 1-2, Sveučilište J.J.Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek
12. Pavičić, Z. (2016): Perspektive mladih u poljoprivredi, Mladi poduzetnik Hrvatska, ppt
13. Republika Hrvatska, Ministarstvo gospodarstva (ur. Vladimir Žanić), Poslovni plan poduzetnika, Zagreb, 1999.
14. Svržnjak, K., Kantar, S., Jerčinović, S. (2011): Istraživanje o agroinkubatoru, Visoko gospodarsko učilište u Križevcima, Križevci
15. Timmons, J.A. (1999): New Venture Creation: Entrepreneurship for 21st Century, 5th Edition, Irwin McGraw-Hill, Boston

Internet stranice:

16. <http://www.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi>, (24. kolovoza 2016.)
17. <http://europski-fondovi.eu/eafrd>, (24. kolovoza 2016.)
18. <http://europski-fondovi.eu/program/cosme>, (24. kolovoza 2016.)
19. <http://www.cvca.hr/zasto-pe-i-venture-capital/rjecnik-termina/>, (24. kolovoza 2016.)
20. <http://europski-fondovi.eu/eff>, (24. kolovoza 2016.)
21. <http://europski-fondovi.eu/program/europski-fond-za-regionalni-razvoj>, (24. kolovoza 2016.)
22. <http://europski-fondovi.eu/program/horizon>, (24. kolovoza 2016.)
23. <http://europski-fondovi.eu/program/instrument-pretpristupne-pomo-i-ipa-ii?page=0%2C1>, (24. kolovoza 2016.)
24. <http://europski-fondovi.eu/program/instrumenti-posebne-potpore-jaspers-jeremie-jessica-jasmine>, (24. kolovoza 2016.)
25. http://www.hzz.hr/UserDocsImages///K%C5%BD_PU%20Kri%C5%BEevci%20-%20Stanje%20na%20tr%C5%BEi%C5%A1tu%20rada_05_2016.pdf, (24. kolovoza 2016.)
24. <http://web.efzg.hr/dok/med/mdabic/poduzetnistvo%20predavanja/2.%20Pojmovno%20odrjedjenje%20poduzetnistva.pdf>, (03. rujna 2016.)
25. <http://www.zakon.hr/z/232/Zakon-o-poljoprivredi>, (03. rujna 2016.)
26. <http://www.poslovni.hr/eu-fondovi/ovo-su-definicije-malog-i-srednjeg-poduzeca-prema-hrvatskom-i-europskom-zakonodavstvu-235548>, (03. rujna 2016.)
27. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32003H0361>, (03. rujna 2016.)
28. http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=eVxhXBM%3D (13. rujna 2016.)

7. PRILOZI

Popis priloga

Prilog 1. Anketa „Mladi i poduzetništvo“

Prilog 2. Manje plaće na istoku

Prilog 1: anketa „Mladi i poduzetništvo“

Poštovani,

Hvala Vam na sudjelovanju u anketi «Mladi i poduzetništvo» kojom želimo ispitati poduzetničku klimu kod mladih u Koprivničko – križevačkoj županiji te saznati s kakvim se izazovima i pitanjima mladi susreću kada razmišljaju o poduzetništvu,

zaposlenju, samozaposlenju i profesionalnoj budućnosti. Jamčimo Vam anonimnost i tajnost iznesenih osobnih podataka. Podaci će se obrađivati i interpretirati grupno.

Važno nam je da svoje mišljenje iznesete iskreno i otvoreno.

**Unaprijed Vam se zahvaljujemo na suradnji.
Koprivnički poduzetnik d.o.o. Koprivnica**

I OPĆI DIO

1. Spol: a) MUŠKO b) ŽENSKO

2. Mjesto stanovanja: _____

3. Dob:

a) 17--19

b) 20--24

c) 25--29

4. Trenutno završeni stupanj obrazovanja:

a) osnovna škola

b) SSS

c) VŠS

d) VSS

5. Status:

- a) Učenik
- b) Student
- c) Zaposlen
- d) Samozaposlen (poduzetnik)
- e) Nezaposlen

6. Koja je vaša struka/zanimanje?

- a) srednja škola, smjer _____
- b) obrtnička škola, smjer _____
- c) gimnazija, smjer _____
- d) fakultet, smjer _____

II STAVOVI O ZAPOŠLJAVANJU

1. KOLIKO BISTE NA SVAKOM OD NAVEDENIH RADNIH MJESTA ŽELJELI RADITI U BUDUĆNOSTI?

*** zaokružite jedan odgovor na ljestvici od 1 do 5 za svako potpitanje, pri čemu je;*

1–nipošto ne bih volio tamo raditi, 2– ne bih volio tamo raditi, 3 – niti bih volio, niti bi mi bilo mrsko, 4 – volio bih tamo raditi, 5 – tamo bih baš jako volio raditi

- a) u državnoj instituciji (npr. bolnice, škole, vojska, gradske uprave i županije i slično)

1 2 3 4 5

- b) u neprofitnim organizacijama

1 2 3 4 5

- c) u vlastitom poduzeću

1 2 3 4 5

- d) u nečijem privatnom poduzeću

1 2 3 4 5

- e) poduzeću u državnom vlasništvu

1 2 3 4 5

- f) u velikoj korporaciji

1 2 3 4 5

- g) negdje drugdje: _____

1 2 3 4 5

2. RAZMIŠLJATE LI O POKRETANJU VLASTITOG POSLOVANJA?

a) Da

b) Ne

3. AKO RAZMIŠLJATE O POKRETANJU VLASTITOG POSLOVANJA, KOLIKO VAS MOTIVIRAJU NAVEDENI ČIMBENICI?

(odabrati jedan odgovor) (ako ste u prethodnom pitanju zaokružili NE, preskočite ovo pitanje)

*** zaokružite jedan odgovor na ljestvici od 1 do 5 za svako potpitanje, pri čemu je 1 -- nimalo me ne motivira, 2*

– ne motivira me, 3 – niti me motivira, niti me ne motivira, 4 – motivira me

5 -- izuzetno me motivira

a) zarada

1 2 3 4 5

b) sloboda odlučivanja («sam svoj gazda»)

1 2 3 4 5

c) fleksibilno radno vrijeme

1 2 3 4 5

d) moć (položaj u društvu)

1 2 3 4 5

e) osjećaj samoostvarenja

1 2 3 4 5

f) bespovratna sredstva za pokretanje poduzeća

1 2 3 4 5

g) mogućnost da pokažem sva svoja znanja i kompetencije

1 2 3 4 5

h) mogućnost da razvijam svoje ideje i inovacije

1 2 3 4 5

i) nešto drugo _____

1 2 3 4 5

4. KADA BISTE POKRETALI VLASTITO POSLOVANJE, U KOJEM PODRUČJU BI DJELOVALO VAŠE PODUZEĆE? (zaokružite jedan odgovor)

- a) proizvodnja
- b) trgovina
- c) ugostiteljstvo
- d) građevinarstvo
- e) uslužni obrti (npr. frizer, fitness trener, automehaničar, limar i slično)
- f) kreativne usluge (npr. PR, marketing, IT sektor, arhitektura, dizajn i slično)
- g) administrativne usluge (npr. knjigovodstvo, javni bilježnik i slično)
- h) medicinsko – farmaceutske usluge (zubar, farmaceut, veterinar i slično)
- i) specijalne usluge (npr. geodezija, odvjetništvo i slično)
- j) poljoprivreda, ratarstvo, stočarstvo
- k) ostalo (navedite): _____

5. IMATE LI KONKRETNU IDEJU ZA POKRETANJE VLASTITOG POSLOVANJA?

- a) Da
- b) Ne

6. MISLITE LI DA JE TA IDEJA (proizvod, usluga, patent) UPRAVO ONO ŠTO JE POTREBNO NA TRŽIŠTU TE BI VAŠE PODUZEĆE MOGLO DOŽIVJETI FINANCIJSKI USPJEH ?

(ako ste na prethodno pitanje odgovorili s NE, molimo Vas preskočite ovo pitanje)

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/sigurna

7. ŠTO MISLITE KOLIKO JE TEŠKO POKRENUTI I ODRŽATI VLASTITI POSAO?

*** zaokružite jedan odgovor na ljestvici od 1 do 5, pri čemu je:*

- 1 – mislim da je to izuzetno teško, gotovo nemoguće*
- 2 – mislim da je teško, postoji velika mogućnost neuspjeha*
- 3 – moguće je uspjeti, ali postoji određeni rizik neuspjeha*
- 4 – smatram da je moguće pokrenuti i održati vlastiti posao*
- 5 – lako je pokrenuti i održati vlastiti posao*

1	2	3	4	5
----------	----------	----------	----------	----------

8. AKO DO SADA NISTE POKRENULI VLASTITO PODUZEĆE, ŠTO JE GLAVNI RAZLOG? (zaokružite jedan odgovor)

- a) strah od neuspjeha
- b) birokracija u RH
- c) nedovoljno znanja
- d) strah da ću propustiti neke druge poslovne, sigurnije prilike
- e) strah da ću izgubiti vrijeme koje se moglo usmjeriti na neke druge aktivnosti (izlasci, druženja, hobiji)
- f) neshvaćanje i nedostatak podrške od strane okoline, obitelji i prijatelja
- g) nemam dovoljno financijskih sredstava
- h) nemam poslovnu ideju
- i) nešto drugo (navedite): _____

9. KAO PODUZETNIK BIO/BILA BIH SPREMAN/SPREMNA NA (moguće više odgovora):

- a) ulaganje dodatnog vlastitog novca u razvoj poslovanja
- b) dodatnu edukaciju
- c) prihvaćanje pomoći od iskusnijih stručnjaka
- d) manje slobodnog vremena i prekovremeni rad

10. ŠTO JE POTREBNO ZA USPJEH U PODUZETNIŠTVU?

Stavite oznaku X ispred po Vama 3 glavna razloga.

- ___ Ideja
- ___ Dovoljno financijskih sredstava pri pokretanju poslovanja
- ___ Dodatno obrazovanje
- ___ Samodisciplina
- ___ Upornost
- ___ Znanje, vještine i snalažljivost
- ___ Prihvaćanje besplatnih savjeta iskusnijeg stručnog osoblja
- ___ Veze i kontakti s osobama na visokim položajima u društvu
- ___ Pomoć institucija (Poduzetnički inkubatori, razvojne agencije, banke...)
- ___ Kvalitetna i brza usluga potpornih državnih institucija (birokracija)

11. IMATE LI U OVOM TRENU DOVOLJNO INFORMACIJA POTREBNIH ZA POKRETANJE VLASTITOG POSLOVANJA?

- a) Da
- b) Ne

12. U POČECIMA RAZVOJA PODUZETNIČKOG PLANA MOGU MI POMOĆI

(moguće više odgovora):

- a) PORA (Razvojna agencija Podravine i Prigorja)
- b) FINA (Financijska agencija)
- c) UDRUGE MLADIH (Udruga Mladih Koprivnice, Udruga podravskih studenata i drugi...)
- d) PODUZETNIČKI INKUBATOR
- e) UDRUŽENJE OBRTNIKA U KOPRIVNICI
- f) OBITELJ
- g) NETKO DRUGI _____

(Molimo Vas da navedete izvore informacija kojima se služite prilikom istraživanja mogućnosti)

13. JESTE LI ZAINTERESIRANI ZA POHAĐANJE PROGRAMA ZA MLADE O RAZVOJU PODUZETNIČKOG PLANA?

- a) Da
- b) Ne

14. KAD BISTE SUDJELOVALI U PROGRAMIMA NAMIJENJENIM MLADIM PODUZETNICIMA KOJE ORGANIZIRA PODUZETNIČKI INKUBATOR, KOJE RADIONICE BISTE VOLJELI POLAZITI I ŠTO VAS POSEBNO ZANIMA?

(moguće više odgovora)

- a) Proces osnivanja poduzeća
- b) Razvoj ideje
- c) EU fondovi i drugi načini financiranja (npr. crowdfunding , venture capital fondovi i sl.)
- d) Računovodstvo i financije
- e) Pravno administrativna pitanja
- f) Organizacija poslovanja
- g) Marketing
- h) Upravljanje ljudskim resursima
- i) Plasiranje i prodaja proizvoda na tržište (domaće i inozemno)
- j) Nešto drugo (navedite): _____

**15. JESU LI VAM OTAC I/ILI MAJKA, ILI NETKO IZ BLIŽE RODBINE
PODUZETNICI?**

- a) Da
- b) Ne

**16. MISLITE LI DA ĆETE SE, NAKON ZAVRŠENOG PERIODA OBRAZOVANJA,
U KOPRIVNIČKO–KRIŽEVAČKOJ ŽUPANIJI MOĆI ZAPOSлити?**

- a) Da
- b) Ne

17. JESTE LI TRENUTNO U PROCESU TRAŽENJA POSLA?

- a) Da
- b) Ne

**18. AKO STE U PROCESU TRAŽENJA POSLA, KOJI JE PO VAMA GLAVNI
RAZLOG ZAŠTO VEĆ NISTE USPJELI U DOBIVANJU ŽELJENOG POSLA?**

(ako ste na prethodno pitanje odgovorili s NE, molimo Vas preskočite ovo pitanje); (moguće je više odgovora)

- a) jaka konkurencija drugih osoba zainteresiranih za posao
- b) niska ponuda poslova koji bi me zanimali
- c) nemam dovoljno iskustva, a poslodavci traže osobe s iskustvom
- d) još uvijek nisam poslao/poslala dovoljno zamolbi za posao
- e) mislim da još moram raditi na sebi i biti bolji/bolja na intervjuima (u završnim krugovima razgovora)
- f) nemam traženi stupanj obrazovanja
- g) nemam utjecajnu osobu koja bi mi pomogla preporukom za dobivanje posla
- h) nešto drugo (navedite): _____

**19. RAZMIŠLJATE LI O TRAŽENJU POSLA IZVAN HRVATSKE NAKON
ZAVRŠENE SREDNJE ŠKOLE, ODNOSNO FAKULTETA?**

- a) Da

b) Ne

20. IZ KOJEG BISTE RAZLOGA POSAO TRAŽILI U INOZEMSTVU? *(ako ste na prethodno pitanje odgovorili s NE, molimo Vas preskočite ovo pitanje) (zaokružite jedan odgovor)*

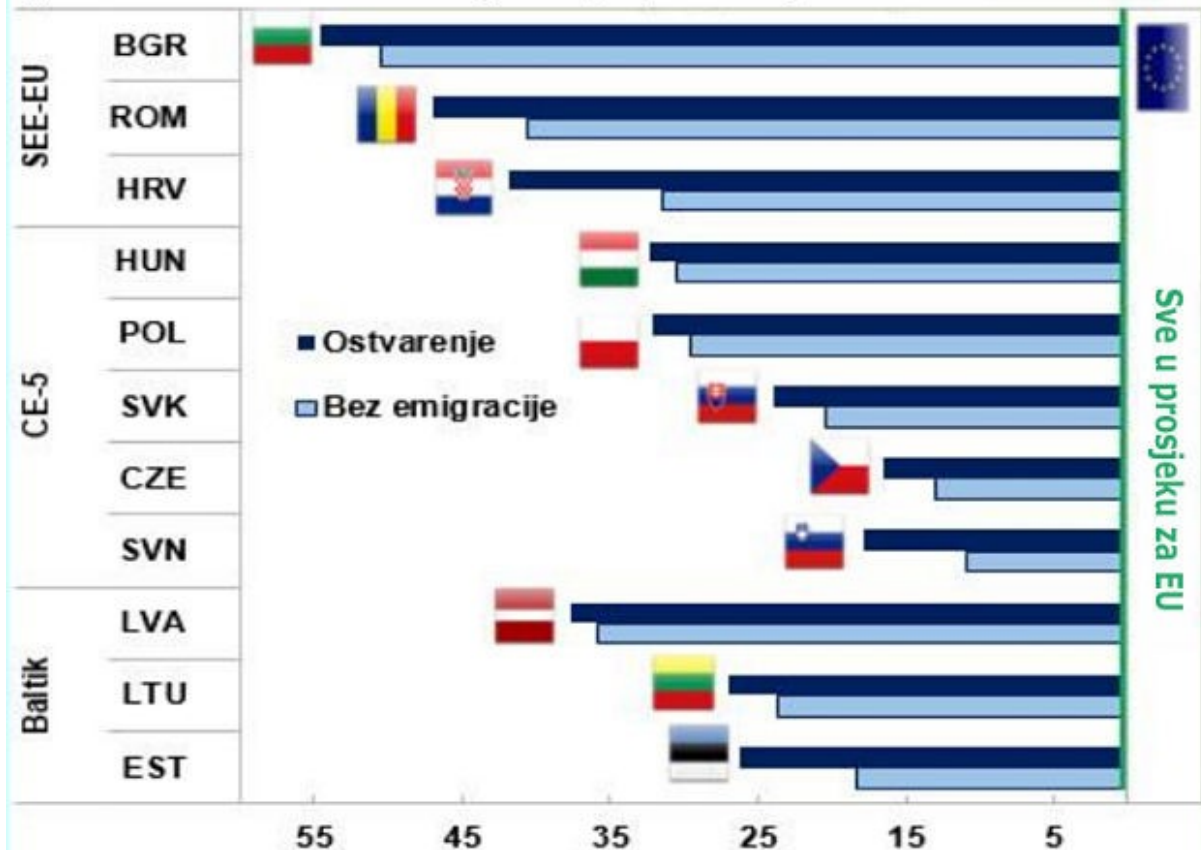
- a) nemogućnost zaposlenja u Hrvatskoj
- b) nesređena politička situacija u Hrvatskoj
- c) loše gospodarsko stanje u državi
- d) loši životni uvjeti
- e) postojanje sigurnije poslovne prilike u inozemstvu
- f) lakša i brža zarada
- g) nešto drugo (navedite): _____

Prilog 2. Manje plaće na istoku

Grafikon2

Manje plaće na istoku

Jaz između plaća u zapadnoj Europi i u zemljama istočne Europe i dalje je značajan
(jaz u dohocima u odnosu na cijelu EU, u postocima)

Izvori: Eurostat; i izračunavanja osoblja MMF-a.

Napomene: SEE-EU = zemlje jugoistočne Europe koje su članice EU (Bugarska, Rumunjska i Hrvatska); CE-5 = zemlje srednje Europe (Mađarska, Poljska, Slovačka, Češka Republika i Slovenija); Baltik = Latvija, Litva i Estonija.

Izvor: <http://www.index.hr/vijesti/clanak/emigracija-usporava-rast-istocne-europe-od-pada-komunizma-na-zapad-pobjeglo-20-milijuna-ljudi-909301.aspx>

SAŽETAK

Predmet ovog rada je prikazati rezultate ankete „*Mladi i poduzetništvo*“, a koja je provedena od strane Koprivničkog poduzetnika d.o.o. Koprivnica na studentima završne godine stručnog studija Poljoprivreda na VGUK krajem 2015. godine. Cilj rada je na osnovu dobivenih odgovora ispitanika definirati stavove o poljoprivredi i zainteresiranost mladih/studenata VGUK za bavljenje poljoprivrednim poduzetništvom.

Rezultati istraživanja pokazuju da interes za poljoprivredno poduzetništvo kod studenta VGUK postoji, no nedostaju im financijska sredstva, specifična znanja u realizaciji ideje koja bi ostvarila uspjeh na tržištu. Svrha rada je uočiti negativne indikatore dobivene istraživanjem koje služe donosiocima odluka na regionalnoj i nacionalnoj razini u otklanjanju uočenih negativnosti prilikom kreiranja mjera u području poduzetništva, poljoprivrede i obrazovanja.

Ključne riječi: poljoprivredno poduzetništvo, mladi poljoprivrednici, poljoprivreda